
Lewis Carroll: Jabberwocky 1998*

versió d'Amadeu Viana

Xerramiquera

Dens era dens quan la brova fircant
gorsava i esmeia en la drana:
tot ho imutava la sardanxana,
i anardava les grates lo lutant.

«Compte ab lo Xerramicós, fillet!
Té dent i urpa afilada i ardent!
Ou! Redobla lo compte ab l'au Pet-Pet
i fuig del frumiós Esclafavent!»

Menava ab les mans l'espasa fortal:
temps e temps sotjà·l rival acabós—
e així jagué sota l'arbre Pinal,
e una estona romanté pensarós.

* El 27 de gener de 1998 fou el centenari recordat de la mort de Lewis Carroll (*Alice in Wonderland*, 1865, i *Through the Looking-glass*, 1872). Aquesta si és no és, una versió alternativa del *old Jabber*, encarrila un pensament sorgit a Vic i acompanya la multiplicació de poemes monstruosos produïda per l'admiració cap a l'il·lustre matemàtic i contista. En un món de dobles traduccions, no ha d'estranyar que aquest traductor viu assagi de doblar-se ell mateix, bo i invertint la pròpia traducció anterior: aquesta i els *Nous comentaris* descarrilen bastant respecte a l'apareguda dins *A través de l'espill* (Barcelona 1985). Però roda el born, i tornem al Carroll principal: on s'escolten encara les preguntes d'Àlícia.

Quan en aquesta pensa romantia,
lo Xerramicós, ab los ulls encesos,
isqué blufant de l'obaga densia,
bullint de mots i ultracrits ofesos!

De dos en dos, després de mig en mig!
Féu l'espasa fortal tallim-tallam!
Quan l'hagué mort, tolgué testa i esquitx,
e fort dret tornà ab ella al galopam.

«Ha esbotifarrat lo Xerramicós!
Abraç darem al burlerut vailet!»
Oh dia fressiós! Pastós! Pastós!
Ell de joia tot gai reia a pleret.

Dens era dens quan la brova fircant
gorsava i esmeia en la drana:
tot ho imutava la sardanxana,
i anardava les grates lo lutant.

Nous comentaris al Xerramicós

«Autonomia o antinomia?», preguntà Alcía.

«Quan jo uso una paraula» féu Jordi Bunyol en un to més aviat desconsiderat,
«vol dir exactament el que jo vull que digui —ni més ni menys».

«La qüestió és», féu Alcía, «si es pot fer que les paraules vulguin dir tantes coses diferents».

«La qüestió és», féu Jordi Bunyol, «qui mana —amb això n'hi ha prou».

[...] «Sembla molt destre, vostè, per explicar els mots», comentà Alcía. «Seria tan amable d'explicar-me el significat del poema que es diu *Xerramiquera*?»

«Escoltem-lo», féu Jordi Bunyol. «Puc explicar tots els poemes que s'han inventat —i una bona colla dels que no s'han inventat encara.»

Com que allò era molt esperançador, Alcía recità la primera estrofa:

«Dens era dens quan la brova fircant
gorsava i esmeia en la drana:
tot ho imutava la sardanxana,
i anardava les grates lo lutant.»

«N'hi ha prou per començar», interrompé Jordi Bunyol. «Hi ha una bona colla de mots difícils aquí. *Dens era dens* és una d'aquelles expressions que fas

servir quan fa tant de temps que ni te n'enrecordes, o ni te'n vols enrecordar, perquè el passat se t'amuntona i es complica la cosa.»

«Això pinta molt bé», digué Alcía: «I la *brova*?»

«Mira, la *brova* per un costat no és cosa seriosa, és com una boira que entela l'enteniment, i alhora és la femella del brou, el terrible animal que sempre s'atura abans de començar. És un mot-tom, perquè entoma diversos significats.»

«Ja ho veig», assenyala Alcía, plena de dubtes. «I què vol dir *fircant*?»

«*Fircant* és una mica com fiblant, una mica com rucant i una mica com fitant.»

«Una triacció molt curiosa», comentà Alcía; «i què és *rucant*?» continuà.

«Fer el ruc, d'això no hi ha cap dubte», respongué Jordi Bunyol.

«Vinga, i *gorsava* i *esmeia*?»

«*Gorsar* és forçar la coça fins rebre'n una de grossa. I *esmeia* ve d'*esmeure*, que és com merèixer i esmerar-se. Un altre mot-tom, però igual, o siga que entoma el mateix significat.»

«I la *drana* m'imagino que serà la plana on viu el drac, no?» féu Alcía, sorpresa de la seua ingenuïtat.

«És clar que sí. Se'n diu *drana* perquè és com una drassana reduïda, molt petita.»

«Nana», afegí Alcía.

«Això mateix. *Imutava* és *copiava* i alhora *canviava*, un altre mot-tom. I *sarganxana* és una mena de borinot que té un cert ganxo, que va sempre dansant i dansant i a tothom entabana.»

«I lo *lutant*? I les *grates*? Potser l'estic destorbant massa, amb tanta pregunta.»

«Mira, les *grates* són una mena de gates picants; del *lutant*, no en tinc ni idea. Potser és això que diem, *oi tant*, quan estem segurs.»

«I què vol dir *anardava*?»

«Mira, *anardava* és 'anava alhora al davant i al darrere', amb una bona rotació al mig, o siga fent un tomb. Ja veuràs quan vagis tu així com te n'adonaràs de seguida —ara quan acabis de fer-me preguntes—. Escolta, qui t'ha recitat aquest poema tan fosc?»

«El vaig llegir en un llibre», féu Alcía.

«Ah, això dels llibres», féu Jordi Bunyol, parant una d'aquelles manotes.

«Aquest poema em sembla que ensenya moltes coses útils.»

«De quina mena?» indagà Alcía.

«Sobre el llenguatge», tornà Jordi Bunyol. «*Xerramiquera*, es deia, no? L'Alta Xerramissa! I hi ha també aquest terrible animal, la prova, que amb no res en té prou.»

«Uns versos més avall en surt un altre que a vostè també li agradaria», féu Alcía. «*L'Esclafavent*.»

«És clar, convé que tothom sàpiga el temps que fa», retrucà Jordi Bunyol.

«I el pal que s'hi dóna. Al Xerramicós li tallen la testa», continuà Alcía.

«Devia ser un bon bluf. Segur que va sortir del bosc bullint de mots i ultracrits ofesos», féu Jordi Bunyol.

«Sí. Com ho ha sabut?» preguntà Alcía, intrigada.

«És una experiència molt comuna. Com la d'anar alhora al davant i al darrere i dir *oi tant* quan no en tens ni idea.»

«Tot això s'aprèn als llibres?» inquirí Alícia.

«Ah, aquesta pregunta té gràcia!», féu Jordi Bunyol.

«No veig ara on troba la gràcia», féu Alícia.

«Ni ho veuràs fins que jo no t'ho digui», digué somrient carinyosament Jordi Bunyol.

LEWIS CARROLL

Versió d'Amadeu Viana